

KAPİTALİST KALKINMA YOLU KAPALIDIR

Kimya Mühendisleri Odası'nın düzenlediği "Sanayi Kongresi 75" adlı toplantıda yapılan konuşma, 17 Kasım 1975.

Bir mesleki kuruluşun, Kimya Mühendisleri Odası'nın, "Sanayi Kongresi 75" adı altında sanayileşmenin sorunlarını ele alan bir kongre düzenlemesi, bana yakın geçmişimizi hatırlattı. 1940'ların ilk yıllarında sanayileşmeden pek söz edilmezdi, adeta kuşkuyla karşılanırdı bu konu. Tarım ise yüceltilirdi. Çok yol almışız o günlere kıyasla. Şimdi artık herkes sanayileşmeden söz ediyor; sanayileşme olmadan kalkınma olamayacağı kabul ediliyor. Ama bununla yetinecek değiliz elbet. Ne kadar yol aldığımızdan çok, ne kadar yol almamız gerekirdi ve mümkündü konusu üzerinde durulmalıdır.

Bu kongrenin ve benzeri toplantıların yapılmasının asıl önemli anlamı, teknik elemanlarımızda, uzman aydınlarımızda toplumsal bilinçlenmeyi göstermesidir. Kapitalizmin kabullendiği ve yaydığı işbölümü, uzmanlaşma anlayışında ve uyguladığı işbölümü sisteminde, her farklılaşmış işbölümü alanı diğerlerinden su geçirmez, hava sızdırmaz duvarlarla ayrılmış, kendi içine kapalı bir uğraş alanı sayılır, öyle gösterilmek istenir. Bu alanlarda çalışanlardan yalnız kendi farklılaşmış uzmanlık işleriyle uğraşmaları, gerisine karışmamaları; yani, kendi uğraş alanlarının diğer toplumsal alanlarla ilişkileri, toplumun bütünü içindeki yeri ve işlevi üzerinde durmamaları istenir. Teknik elemanlarla bilim adamları özellikle bu kurala bağlı tutulmaya çalışılır. Nükleer fizikle uğraş, termonükleer bombaların yapılmasını mümkün kıl, ama bu bombaların kullanılmasıyla ilgilenme. Petrol bul, işlet, ama iktidarların petrol politikasına zinhar karışma. Fabrika kur, işlet, ama sanayileşme politikasının saptanmasını politikacılara, yöneticilere bırak. Bu yasaklamaları haklı ve doğru gösterebilmek için de sözde bilimsel, aslında ideolojik bir ayırım yapıp ortaya sürülmüştür: gerçeklik -realite- yargıları ve değer yargıları ayırımı. Bilim ve teknik gerçeklik yargılarıyla meşgul olur, değer yargılarıyla değil, denilmiştir. Egemen sınıfların ve politik temsilcilerinin bilimsel ve teknolojik bulguları kendi sınıfsal amaç ve çıkarları için kullanabilmelerinin sözde bilimsel bir kamuflajıdır bu.

Dünyada ve Türkiye'de bilim adamları, teknik elemanlar ve diğer alanlardaki fikir işçileri bu işbölümü anlayışını ve uygulamasını artık reddetmekte, bu çizgiyi aşmaktadırlar. Bu kongre bizde bu oluşumun bir ifadesidir. Bunun için sevindiricidir, umut vericidir. Fizikçi, matematikçi, mühendis, mimar, öğretmen, tornacı, tesviyeci olmadan önce insanız, yurttaşız. İnsan ve yurttaş olarak sorumluluklarımız ve görevlerimiz önce gelir. Bunun bilincindeyiz.

Toplumsal her konu ve sorun, eninde sonunda, dolaylı ve dolaysız yoldan siyasetle, iktidar sorunuyla ilgilidir. Teknolojik, ekonomik, sosyal, kültürel konu ve sorunların hepsi böyledir. Sanayileşme konusu ve sorunları öncelikle öyle. Sanayi in ve

sanayileşmenin temel sorunları, sanayileşme olgusunun, teknolojinin kendi tabiatından doğmaktadır. Kabul edilen sanayileşme “model”inden doğmaktadır. Belli bir “model”in kabulü ise siyasal bir tercihtir. Bu siyasal tercihi mevcut ekonomik sistem belirler, onun egemen sınıfı ve politik iktidarı saptar. Günümüzün sanayileşme sorunları ve diğer ekonomik mali sorunlar Türkiye’nin kapitalist yoldan kalkınma çabasında oluşunun sonucudur. Gerçi kapitalist bir gelişme az çok sağlanıyor, ama kalkınma, yani geri kalmışlıktan kurtulma ve çağdaş en ileri teknolojiye ve üretim biçimine ulaşma sağlanamıyor, kapitalist yolda direnildikçe de sağlanamayacaktır. Kapitalist kalkınma yolu kapalıdır.

Kapitalizm ve kapitalist yoldan kalkınma bugün Türkiye için kaçınılmaz, zorunlu biricik seçenek değildir. Osmanlı İmparatorluğunda 19. yüzyıldan itibaren toplumsal değişme başladığı zaman kapitalizme yönelinmesi, kapitalistleşme sürecine girilmesi kaçınılmazdı denilebilir, ama 20. yüzyıl Türkiye’si için aynı şey söylenemez. Tam tersine, Türkiye’nin kalkınabilmesi için dünya emperyalist - kapitalist ilişkiler ağı dışına çıkması ve sosyalizm doğrultusunda bir kalkınma yöntemi benimsemesi gereği bilimsel bir doğrudur. Ve bugün Türkiye’nin böyle bir gelişme yöntemi benimsiyerek kısa denecek bir sürede hızla sanayileşip geri kalmışlıktan kurtulması, en ileri teknolojik ve ekonomik düzeye erişme yoluna girmesi mümkündür. Bunu başaracak toplumsal güçler vardır ve gelişmektedir. İşçi ve emekçi kitleler bilinçlenmekte ve örgütlenmektedir. Gerekli teknik kadrolar oluşmuştur ve oluşmaktadır. Engel politiktir. Politik iktidarı elinde tutan egemen sınıf burjuvazi, kendi sınıf çıkarları için kapitalist gelişme yolunu zorlamaktadır. Oysa 20. yüzyılda geri “ölkelerin burjuvazileri toplumlarını ileri teknoloji ile donatıp sanayileştirmek, milli pazarı kendi güçleriyle geliştirip ellerinde tutmak ve yabancı sermayeyi içeri sokmamak gücünde değildirler. Bunun için emperyalist -kapitalist dünya ile bütünleşmişlerdir. Emperyalizm aşamasında olan üstün, gelişmiş kapitalist ölkelerin nüfuzu ve sömürüsü, geri ölkelerin burjuvazilerinin, 19. yüzyılda batılı burjuvazilerin başardıkları işi kendi toplumlarında başarmalarına engeldir. Türkiye burjuvazisi, bu nesnel durumun zorlamaları ve sınıfsal sezisiyle bu gerçeği görmüştür ve görmektedir.

Öte yandan burjuvazi, Türkiye’nin sola kaydığını da gözlemekte, toplumun sosyalizme yönelme potansiyelinin gücünü iliklerinde hissetmektedir. İşçi ve emekçi kitlelerin, aydınlar ve gençlik kesimlerinin bilinçlenmesinden, toplumsal mücadelelerinin yükselişinden tedirgindir. Tüm faşizan yöntemler, baskı ve şiddet uygulamaları, yasalarda girilen anti-demokratik değişiklikler hep bunu önlemek içindir. Burjuvazinin ve iktidarlarının anti-demokratik davranışlarının, faşizm eğiliminin altında bu yapısal nedenler yatmaktadır.

Bu birbirine bağlı çifte nedenle Nato’ya, Cento’ya, AET’ye, Enerji Ajansı’na ve benzerlerine girilmiş, ABD ile ikili anlaşmalar yapılmış, Nato’ya ve ABD’ye üsler verilmiş, ordunun tüm silah ve malzeme ikmali eğitim ve örgütlenme yöntemleri ABD’ye bağlanmıştır. Bütün bunlar, burjuvazinin ve iktidarlarının bilerek, isteyerek yaptıkları siyasi tercihler sonucu olmuştur.

Bunun için, ilk bakışla paradoksal gibi görünse bile, diyebiliriz ki, Türkiye, sermaye, krediler, teknoloji, askeri donatım alanlarında dışa bağlı ve muhtaç durumda

olduğu için emperyalist - kapitalist dünyaya bağımlı bir ülke durumunda değildir, tersine; emperyalist - kapitalist dünyaya bağımlı olduğu için saydığımız alanlarda bağımlılık ilişkileri olmuştur ve varlığını sürdürmektedir.

Bu yaptığımız tahlilden, bu kongreyi ilgilendiren iki sonuç çıkmaktadır: Birincisi, sanayileşme sorunlarının iki ayrı açıdan, iki ayrı düzeyde ele alınıp incelenmesi, çözüm yolları saptanabilmesi ve böyle ikili bir çalışma yapılması gereğidir. Bugünkü düzen çerçevesi, kapitalist çerçeve içinde sorunların incelenmesi ve ne gibi çözümlerin geçerli olabileceğinin saptanması yapılabilir. Ama bu yapılırken, bir düzen değişikliği durumunda yapılabilecekler göz önünde tutulmalı, bu ikinci durum bir nisbet ve izafet çerçevesi olarak kullanılmalıdır. Ancak bu suretle sorunlar gerçek niteliklerinde açık seçik kavranabilir.

İkinci sonuç, tüm somut, ayrıntılı sorunların temelinde politik sorun, iktidar sorunu yattığından, sanayileşmenin sorunları ve çözümleri aranırken bu politik ilintilerin de ele alınması, politik yönde mücadelenin de gereği, zorunluluğudur. Kitle örgütleri, meslek örgütleri politik parti değildirler, dar anlamda politika ile uğraşmazlar ve partiler gibi iktidarı hedef almazlar. Ama kendi mesleki sorunlarının, kendi mesleklerini ilgilendiren konuların, örneğin şimdi olduğu gibi, sanayileşme, teknoloji transferi, beyin göçü gibi sorunların politik yönüyle ilgilenmeleri ve uğraşmaları en doğal hakları ve toplumsal görevleridir. Emperyalizm, dışa bağımlılık, faşizm ve faşizan uygulamalar bütün uğraş alanına yansır, toplumun her kesimini etkiler. Her kitle örgütü, meslek kuruluşu demokratik mücadelesini en iyi ve etkin biçimde kendi alanındaki bu yansımalar ve etkilemelere karşı verir. Bağımsızlık - Demokrasi - Sosyalizm mücadelesi sadece dar veya arı anlamda politik düzeyde değil, toplum yapısının ve yaşamının tüm alan ve düzeylerinde verilen, verilmesi gereken bir mücadeledir. Eşgüdümlü ve birbiriyle uyumlu olarak yürütülecek böyle bir mücadele, hem burjuvaziye ve iktidarlarını dizginlemede, halk yararına dönüşümleri zorlamada etkin bir araç olur, hem de böyle bir mücadele içinde, ona katılan kitleler yeni deneyimler kazanıp bilgiler edinerek, eylem içinde eğitilerek daha üst düzeyde politik bilinçlenmeye, örgütlenmeye ve mücadeleye doğru ilerlerler. Başka bir deyimle, böyle bir mücadele, hem toplum şartlarını etkiler, değiştirir, hem mücadeleyi veren kitlelerin kendisini değiştirip geliştirir.

Katılmaktan onur duyduğum bu kongre ve benzeri toplantılar, seminerler, kurtaylar, böyle bir bilinçlenmenin ve mücadelenin belirtilendir.

Saygıyla selamlarım.

“MC İktidardan Düşürülmelidir” broşürü, Şubat 1976